

De visie op zorg van OlmenEs vanuit het antroposofisch mensbeeld.

In de antroposofische zorg voor mensen met een verstandelijke handicap is in de loop van de afgelopen zeventig jaar een eigen zorgvisie ontwikkeld. Deze zorgvisie is onlosmakelijk verbonden met de opvattingen over de mens die Rudolf Steiner in het begin van de vorige eeuw initieerde en is vervolgens verder tot ontwikkeling gebracht in een groot aantal heilpedagogische (voor kinderen) en sociaaltherapeutische (voor volwassenen) instituten. Het eerste Nederlandse heilpedagogisch instituut is het Zonnehuis, dat in 1931 begonnen is.

Geestelijke individualiteit

In de antroposofische zorgvisie wordt met name uitgegaan van de gedachte dat ieder mens, en dus ook mensen met een verstandelijke handicap, in zijn diepste wezen de behoefte heeft zich verder te ontwikkelen. De wezenskern van elk individu is volstrekt eigen en wordt niet ge- of misvormd door opvoeding of erfelijkheid. We spreken daarbij over het ik van de mens. Dit ik is de geestelijke individualiteit en is uniek voor ieder mens. Dit ik reikt verder dan één aardeleven, het ontmoet daarbij de gevolgen van gebeurtenissen en daden uit eerdere aardelevens.

Ontwikkelingsstoornis

In het leven op aarde heeft elk mensenwezen een lichaam en ziel nodig, waarmee de geestelijke individualiteit zich kan manifesteren en z'n levens- of ontwikkelingsopdracht te vervullen. Het lichaam of de ziel waarvan de individualiteit gebruik moet maken kan beschadigd zijn of worden. In dat geval kan de mens in zijn ontwikkeling gestoord worden. De geestelijke individualiteit is dus niet ziek of gehandicapt, maar ondervindt een belemmering in het lichaam of de ziel, waardoor het niet goed mogelijk is zich in dit leven volledig uit te drukken. In de heilpedagogie en sociaaltherapie wordt daarom niet gesproken over een geestelijke handicap. We spreken over een ontwikkelingsstoornis.

Respect

De individualiteit van ieder mens streeft naar hoge ontwikkelingsdoelen, bij de gehandicapte evenzeer als bij de zich normaal ontwikkelende mens. Vandaar dat in de antroposofische zorg met groot respect wordt omgegaan met de mens met een ontwikkelingsstoornis. Er wordt voortdurend gezocht, ondanks de belemmering in lichaam of ziel, naar de mogelijkheden om in de innerlijke behoefte van een ieder aan ontwikkeling tegemoet te komen. Het zoeken naar de (ontwikkelings-)vraag achter de dagelijkse zorgvraag is wezenlijk en zal het centrale thema van de bewonersbespreking vormen.

Zorg voor het lichaam

Het lichaam van de mens, waar de individualiteit zich van bedient, heeft zorg nodig. Juist omdat in dat lichaam vaak de belemmerende factoren liggen gaat het hier om een bijzondere zorg. Met grote aandacht wordt het lichaam van de mens met een ontwikkelingsstoornis verzorgd. Er wordt bijvoorbeeld op gelet of het schoon is, of het goed doorwarmd wordt, of de huid ademt en de haren geborsteld zijn. Het doel is niet zozeer het uiterlijk aanzien voor een ander te verbeteren, maar eerder door met deze zorg te trachten aan het ik van de mens een passender instrument te geven.

Zorg voor de omgeving

Deze zorg drukt zich uit in een zorgvuldige aandacht voor alle details. Het gaat zelfs verder dan het lichaam. Ook de kleding is in deze visie van groot belang. En ook de directe omgeving. De mens met een ontwikkelingsstoornis heeft in de antroposofische visie, meer nog dan een ander, een mooie en zeer verzorgde omgeving nodig. De schoonheid van de dingen, van het meubilair, van de woning, de werkplaats draagt bij aan een steeds grotere mogelijkheid van de individualiteit om zich met het lichaam en de omgeving te verbinden.

Zorg voor de ziel

Naast de basale zorg voor het lichaam en de fysieke omgeving heeft de mens met een ontwikkelingsstoornis een grote zorg voor zijn ziel nodig. In het antroposofisch mensbeeld is de ziel de drager van het denken, voelen en het willen. Bij mensen met een ontwikkelingsstoornis uit deze stoornis zich met name in deze zielegebieden. In de zorg voor deze zieleprocessen liggen de grootste mogelijkheden om aan de individualiteit, het ik, optimale kansen te geven gebruik te maken van de ziel en het lichaam.

De behoefte aan een intensieve zorg voor de zieleprocessen is voor elk individu verschillend. Dat betekent dat elk individu speciale aandacht vraagt en ook dient te krijgen. Antwoorden op de individuele zorgvragen kunnen alleen gegeven worden door mensen die zich intensief met deze individuele vraag bezighouden, die zich echt met de individualiteit van de medemens met een ontwikkelingsstoornis proberen te verbinden. Naast de individuele weg is de gemeenschappelijke weg belangrijk, waarbij het maken van afspraken hoort. Waar ook de structurering van de tijd, een goed ritme, afwisseling van rust en activiteit bij hoort.

Niet alleen, maar met een groep

Het is bijna niet mogelijk dat iemand een antwoord op wezenlijke vragen (zoals hoe de inhoud van een zorgplan eruit moet zien) alleen formuleert. Het gaat er dan ook om dat een groep mensen met aandacht voor de kleine dingen zich met de individualiteit verbindt. In de sociaaltherapie gaat het er ook om samen de levensweg te bewandelen, samen leven, samen werken.

Zo'n groep mensen is in staat specifieke zorgplannen te ontwikkelen.

En daarbinnen kan het mogelijk zijn therapieën te verzorgen die het lichaam of de ziel specifiek, dus op het individu toegesneden, nodig heeft.

Hierbij kan gedacht worden aan speciale badtherapieën of kunstzinnige therapieën, maar ook aan eurythmietherapie of muziektherapie. Evenzeer kan logopedie of fysiotherapie nodig zijn.

Gemeenschapsvormen

In de zorg voor de ziel kan men echter niet alleen blijven stilstaan bij de specifieke, individuele zorgvraag. Juist in samenhang met andere mensen kan de ziel aangesproken worden. De sociale relaties zijn daarmee van wezenlijk belang. Ook de gezonde mens heeft deze nodig.

In OlmenEs neemt het leren, het werken of het leven met anderen een belangrijke plaats in. Er wordt getracht een gemeenschapsvorm te ontwikkelen om in de behoefte aan zorg voor de zieleprocessen te voorzien.

We streven naar een leef- en werkgemeenschap. Ook in het werken is er ruimte voor gemeenschapsvorming, men kan dan spreken van een werkgemeenschap.

Rijk cultureel leven

Kenmerk voor OlmenEs is het streven naar een rijk cultureel leven. Dat wat de ziel kan boeien wordt gezocht in de schoonheid van de dingen. De omgeving, de cultuur, de religieuze beleving, de voeding, alles wat de mens met een ontwikkelingsstoornis met aandacht kan omringen, levert een bijdrage aan een intensieve zorg voor de ziel van de gehandicapte mens.

Leren van elkaar

Medewerkers die met enthousiasme en inzicht in deze zorgvisie willen samenwerken met mensen met een ontwikkelingsstoornis bieden een ontwikkelingsmogelijkheid voor deze mensen, maar ook voor zichzelf. Daarbij is het ontwikkelproces voor de medewerker nooit klaar. Pas in de relatie tussen bewoner en begeleider, waarin de begeleider ook aan de eigen ontwikkeling werkt, ontstaan de mogelijkheden tot ontwikkeling van de gehandicapte mens.

In deze zorgvisie is het ook belangrijk dat voortdurend in het bewustzijn blijft dat niet de mens met een ontwikkelingsstoornis ondergeschikt wordt aan de gemeenschap.

Naarmate ieder mens in een gemeenschap er beter in slaagt rekening te houden met de ander hoeft er minder sprake te zijn van aanpassing aan die gemeenschap. Uiteindelijk gaat het niet om de normalisatie van de mens met een handicap in de gemeenschap, maar van aanpassing van die gemeenschap aan de individuen.